

Doktori (Ph.D) értekezés tézisei

A szegedi egyetemisták múzeumképe

A múzeumok mint változó tanulási terek
egy egyetemi városban

Hegedűs Anita

Témavezető: Prof. Dr. Pusztai Bertalan

Debreceni Egyetem
Humán Tudományok Doktori Iskola

Debrecen, 2023

Az értekezés célkitűzése, a téma körülhatárolása

A felsőoktatásban tanuló hallgatók és a múzeumok kapcsolata hazánkban mind a mai napig egy kevésbé kutatott témakör, noha a múzeumok megfelelő szabadidő-eltöltési lehetőséget és tanulási tér-funkciót is biztosíthatnak az egyetemisták számára (Hooper-Greenhill, 2004). Ennek ellenére a hazai múzeumok látogatói között elenyésző arányban jelennek meg a hallgatók (Pavluska et al., 2018; Schultz & Szalók, 2022), holott a kikapcsolódás, az általános ismeretszerzés és tudásgyarapítás mellett saját szakjuk, saját tanulmányaik segítőjeként is megjelenhetnének a múzeumok (Káldy, 2020), a múzeumi gyűjtemények, az ott tárolt kulturális javak, az ott megszerezhető tudás.

Jelen doktori disszertáció témájára a fenti jelenségek, tapasztalatok hívták fel a szerző figyelmét. Így vizsgálatunk tárgyát az egyetemisták kulturális fogyasztása, múzeumképe, múzeummal kapcsolatos attitűdjük vizsgálata, múzeumba járási szokásaik feltérképezése, a múzeumi tanulási elképzeléseik megismerése, illetve a múzeumoktól történő távolmaradásuk okainak elemzése adja a különböző háttértényezők alapján, a Szegedi Tudományegyetem tekintetében. Fontos kérdés, hogy a múzeumok kínálata vajon mennyire megfelelő a hallgatók számára, a múzeumi szakemberek által létrehozott, egyetemistákat célzó rendezvények valóban az egyetemistáknak szólnak-e, képesek-e a hallgatók megszólítására. Melyek azok az elemek, melyeket vonzónak találnak az egyetemisták, s melyek azok az összetevők, melyek nem érik el, vagy éppen távol tartják őket? A hallgatók egyéni megszólítása mellett létezik egy, magától értetődő út a kapcsolattartásra: kiváló

lehetőséget kínálhat az egyetemi-múzeumi együttműködések kialakítása. Felmerül azonban a kérdés, hogy ezeknek az esetleges együttműködéseknek érzékelik-e a hallgatók a jelenlétét, kihasználják-e a kooperációban rejlő lehetőségeket.

A múzeumok komoly változáson mentek át hazánkban a rendszerváltás, s méginkább a 2000-es évek eleje óta (Koltai, 2011). A hagyományos, kurátor-központú közgyűjtemények helyét egyre inkább a látogatóbarát, látogatócentrikus múzeumok vették át (Ébli, 2005). Az újfajta látásmód kiemelt szerepet adott a látogatóknak: megjelentek az interaktív, látogató-központú kiállítások, a szórakozást előtérbe állító programok, kezdeményezések a múzeumok falain belül. Egyúttal kiemelt jelentőségűvé vált a közművelődési tevékenység, a múzeumok oktatási szerepe, oktatási intézményekkel történő együttműködése, múzeumi tanulási terek létrehozása, a múzeumpedagógia és múzeumandragógia aktív jelenléte a múzeumok mindennapjaiban (Koltai, 2011). Ez a jelenség a megváltozott felsőoktatás hallgatóinak is új lehetőségeket hozott: a klasszikus értelmiségi léttől távolodó, gyakorlati jellegű tudásra vágyó egyetemisták számára a kikapcsolódás és a szakmai tapasztalatszerzés tereit is felkínálhatták az újfajta múzeumok.

A nemzetközi szakirodalomban többféle nézőpont, felfogás is megtalálható a múzeumi tanulás, a látogatók és a múzeumlátogatás összefüggései kapcsán, melyek kiemelt fontosságúak jelen kutatás szempontjából. A legjelentősebb nézetkülönbségek, viták a múzeumlátogatás okai, a digitális múzeumi tartalmak, a társas-egyéni és családos-iskolai látogatások kapcsán, az interaktivitás valódi hasznossága,

valamint a narratívák tekintetében jelennek meg – melyeket az alábbiakban ismertetünk összefoglalóan.

Az egyik legnagyobb kutatási területet a látogatói motivációk vizsgálata, értelmezése jelenti a nemzetközi irodalomban témánk szempontjából. A hagyományos felfogás, mely szerint a látogatók csak a múzeumi tartalom miatt járnak közgyűjteményekbe (Brida et al., 2017), azaz csak ez a tartalom határozza meg a múzeumi tanulást, teljesen eltűnőben van. A múzeumok jellemzően nincsenek tisztában a látogatóik tanulási céljaival (Hooper-Greenhill et al., 2003), így számos kutatás foglalkozott, foglalkozik ezzel a kérdéskörrel. Falk (2006) szerint a tanulás szorosan összekapcsolódik a múzeumlátogatási motivációval, azaz a látogatók múzeumlátogatási céljai között a tanulás kiemelt helyen szerepel. Emellett úgy véli, hogy a kiállítási tárgyak szerepe megváltozott, azaz már nem diktálják, hanem csak befolyásolják a tanulási folyamatot. Egyúttal felhívja a figyelmet arra is, hogy a korábbi, kizárólag demográfiai tényezőkre támaszkodó múzeumlátogatási és -tanulási értelmezések elavulttá váltak, melyről Falk és Dierking (2000) is hasonlóan vélekedik: a személyes kontextust tartják meghatározónak. Dudzinska-Przesmitzki és Grenier (2008) szintén kapcsolódik az egyéni tényezők fontosságához, melyek mellett kiemelkedőnek tartják a tanulási környezethez kötődő és szociokulturális tényezőket is a tanulásra gyakorolt hatás tekintetében. Más elnevezéseket használva, de hasonlóképpen vélekedik Falk és Dierking (1992) is, akik létrehozták az ún. Interaktív Élménymodellt (Interactive Experience Model): a személyes, a közösségi és a fizikai kontextust emelik ki a látogatók múzeumi élménye kapcsán. Rennie és Johnston (2004) a fizikai környezet fontosságát hangsúlyozza – azaz a látogatók

tanulási motivációt csökkentheti, ha a kiállítás termei, a tárgyak elhelyezése nem megfelelő vagy éppen a személyzet ellenszenves. Szintén ez a szerzőpáros veti fel a múzeumi alkalmazottak közreműködésének kérdéskörét: a korábbi kutatások legfeljebb a jelenlétüket vizsgálták, de a tanulási folyamatban betöltött szerepüket, hatásukat nem, mely szintén fontos tényezőnek tekinthető (Rennie & Johnston, 2004). A tanulást mindezek mellett befolyásolhatja az is, hogy milyen szerepben érkezik a látogató a múzeumba (Falk, 2006; Brida et al., 2017): a turista, a szülő vagy az érdeklődő tanuló szerepei kontextusfüggőek, emellett mindannyian másképpen dolgozzák fel a kiállításokat és más mélységű múzeumi tanulási folyamat részesei lesznek.

A konstruktivista tanuláselméletek hatását tükrözi, hogy a társas múzeumlátogatás jelentőségét vizsgálva Packer és Ballantyne (2005) rámutat: a látogatók a jelentéseket nem a kiállított tárgyak, hanem a társaikkal folytatott interakció segítségével hozzák létre, s megkülönböztetik az egyénileg érkező és a csoportosan érkező, de a múzeumi tartalmakat egyénileg feldolgozó látogatók perspektíváját. A társas környezetben folyó múzeumi tanulás lényeges elemének tekinti Packer (2004) az interakciót. Ugyanakkor úgy véli, hogy a látogatók közötti kommunikáció nem jelent feltétlenül intenzívebb tanulási folyamatot. Véleménye szerint az egyénileg érkező látogatók sok esetben erőteljesebb és hatékonyabb tanulási élményt tapasztalhatnak meg, mint az interakcióban résztvevő társaik. A résztvevők oldaláról Packer (2004) nem talált különbséget a kétféle feldolgozás között: mind az egyéni, mind a csoportos feldolgozást választók elégedettek saját döntésükkel és tanulási folyamatukkal. Az egyéni feldolgozók

kiemelik a szabad haladás és időbeosztás előnyeit, a csoportos feldolgozók pedig a társakkal folytatott beszélgetések, értelmezések hasznát.

A múzeumlátogatás indíttatását, így a múzeumi tanulás hatékonyságát is különböző nézőpontból vizsgálják a külföldi kutatások. Rennie és Johnston (2004) úgy véli, hogy a belső és külső indíttatású látogatások között komoly különbségek vannak, azaz máshogy vélekedik a múzeumlátogatóról az, aki saját maga dönti el, hogy múzeumba megy, mint az, akit kötelező jelleggel elvisznek – utóbbi esetében felhívják a figyelmet az iskolai és a családi látogatások közötti különbségekre. Allen (2004), Griffin (2004), valamint Ellenbogen és társai (2004) is elemzik az iskolai és családi múzeumlátogatás jellemzőit: a kognitív túlterhelés veszélyére hívják fel a figyelmet az iskolai látogatások kapcsán, amikor a diákok nem a saját igényeik szerint, hanem a tanár útmutatásai alapján dolgozzák fel a kiállítást. A családi látogatások alkalmával sok esetben a szülők veszik fel a tanárok szerepét, de ez inkább egyfajta interpretációs segítség, nem pedig a tanulókra erőltetett látogatási struktúra. A kutatók ideális csoportnak tartják a családot a múzeumi tartalmak feldolgozása és a hatékony tanulási folyamat kapcsán, akik szabadon, saját elképzeléseik alapján és menetrendjük szerint dolgozhatják fel a kiállítási tartalmakat. Az egyetemisták kapcsán is találunk kutatásokat az iskolai látogatások hatásáról: Taylor (1996) úgy véli, hogy a hallgatók korábbi, formális tanulási környezetben szerzett tapasztalatai nagyban befolyásolják a későbbi, informális környezettel kapcsolatos véleményüket. Azaz a negatív iskolai múzeumlátogatási élményeik negatív hatással lehetnek a későbbi múzeumképükre.

Amint korábban olvashattuk, a múzeumok átalakulása magával hozta az újfajta kiállítási tartalmakat, így az interaktivitást, a digitális eszközök intenzív használatát is, miközben bizonyos kutatások azt bizonyították, hogy a múzeumi tanulás egyik fontos összetevője a közösségi érzés és csoportos feldolgozás megléte. Ponsignon és Derbaix (2020) fogalmazták meg a két elvárás közötti disszonanciát: hogyan lehet megfelelni a közösségi érzéssel és a digitális interaktivitással kapcsolatos elvárásoknak egyszerre, amikor az egyik tevékenység legtöbbször kizárja a másikat? Problémaként tekintenek a jelenségre, hiszen a digitális eszközök használata túlnyomó részben egyéni jellegű, azaz az együttműködés, a közös részvétel korlátozott. Heath és Vom Lehn (2008) kutatásai is megerősítik a paradox helyzet meglétét: megállapították, hogy az interaktív eszközök gyengítik az interakciót a használó és a csoport többi tagja között. Az interaktív eszközök túlértékelésére hívja fel a figyelmet Allen (2004) is, aki szerint a „kevesebb néha több”, azaz az interaktivitás segíthet a feldolgozásban, ugyanakkor nem elengedhetetlen feltétele a sikeres múzeumi tanulásnak. Egyúttal kiemeli a narratívák és a storytelling fontosságát a hatékony tanulási folyamatok kapcsán.

A legfrissebb, múzeumi tanulással kapcsolatos diskurzusok is a digitális tartalmakhoz kapcsolódnak. Guo és társai (2023) a digitális múzeumok tekintetében kérdőjelezik meg a fentebb említett múzeumi tanulási és látogatási motivációs tényezők legitimitását. Arra a megállapításra jutnak, hogy napjaink digitális múzeumainak látogatói számára a tanulási és a közösségi funkciók már kevésbé fontosak a hagyományos múzeumokhoz képest. A látogatói élményt a digitális eszközökből felénk áramló multiszenzoros hatások

jobban befolyásolják – amennyiben egyfajta emelkedettebb érzelmi állapotot sikerül elérniük, abban az esetben pozitív látogatói élményekkel távoznak a múzeumból, azaz nem tartják fontosnak a tanulási és közösségi funkciók meglétét.

A múzeumi tanulóssal, múzeumlátogatással kapcsolatos szakirodalmi megállapítások sokféleségét Falk (2004: S85) gondolata fejezi ki jól, mely jelzi a terület szerteágazó jellegét és a kutatások kihívásait: „a múzeumi tanulást közvetlenül és közvetve befolyásoló tényezők száma több százra, ha nem ezerre tehető.”

Disszertációmban a múzeumfogyasztás, a múzeumlátogatás és a múzeumi tanulás fogalma kulcsszerepet játszik. A múzeumfogyasztás és a múzeumlátogatás kifejezéseket a szakirodalom nagyon hasonló jelentésben használja, sőt: bizonyos esetekben szinonimaként tekint rájuk (Pavluska, 2014). A korábban említett múzeumi átalakulás, a látogatói elvárásoknak való megfelelés (Ébli, 2005), az újfajta múzeumi funkciók (György, 2003) állhatnak a múzeumfogyasztás kifejezés kiterjedt használatának hátterében: a múzeumfogyasztás egyfajta haszonelvű tevékenység (Hsin, 2007), így a korábbi, inkább leíró jellegű múzeumlátogatás-kifejezéshez hozzákapcsolódtak a különböző célok, elvárások, illetve a múzeumok oldaláról a klasszikus látogatói felfogástól való eltávolodás. A múzeumi tanulás utal a múzeumban történő információátadásra és -feldolgozásra, egyfajta tudás elsajátítására, a non-formális (Engler & Márkus, 2006) és informális (Clarke, 2001; Miotto, 2002; Hooper-Greenhill, 2004; Brown, 2013; Smith Bautista & Balsamo, 2013) tanulásra. A múzeumi tanulás sokféleségét igazolják a fentiekben felvázolt kutatások.

A hallgatók múzeumi jelenlétéről vagy éppen távolmaradásáról átfogó tanulmányok, nagymintás kutatások nem születtek hazánkban, kifejezetten ezt a csoportot múzeumlátogatási szempontból ezidáig mélyrehatóan nem vizsgálták – érvényes ez a kijelentés a magyar, a határon túli magyar és a külföldi hallgatókra egyaránt. Ugyanis egyre nagyobb arányban tanulnak külföldi hallgatók magyarországi vidéki egyetemeken, akik között nagy számban találkoznak határon túli magyarokkal is (M. Császár et al, 2021) – így ezt a populációt is mindenképpen érdemes vizsgálni témánk szempontjából.

A vidéki egyetemi városok múzeumi értékes kikapcsolódási és tanulási teret jelenthetnek az ott tanuló diákoknak, ezért a múzeumok egyre inkább igyekeznek olyan programkínálatot nyújtani, mely az egyetemistákat is megszólíthatja (Koltai et al., 2021). Ugyanakkor mindaddig nehéz megfelelő múzeumi kínálattal jelentkezni, amíg a múzeumok nem ismerik az egyetemisták nézeteit, preferenciáit, problémáit a múzeumokkal kapcsolatban. Gondot jelent továbbá, hogy a fiatal felnőtteket és az egyetemistákat a múzeumok a legtöbb esetben egy egységként, homogén tömbként kezelik, nem bontják őket külön célcsoportokra – holott az egyetemisták egyedi célközönséget jelentenek.

A múzeumok egyedisége abban is rejlik, hogy az egyetemisták informális és non-formális módon vehetnek részt tanulási folyamatokban egy-egy múzeumi kiállítás megtekintésekor, múzeumi programok esetében, valamint közvetlenül használhatják fel a múzeumban tárolt tárgyakat, dokumentumokat, történeteket egyetemi tanulmányaikhoz, szakmai tudásuk gyarapításához (Chatterjee, 2011). A

múzeumok gyűjteményei alkalmasak arra, hogy az egyetemen elsajátított elméleti tudást, a könyvekből ismert jelenségeket, tárgyakat személyesen, közelről is megvizsgálhassák. Fontos ezen közvetlen találkozások, tanulási lehetőségek feltárása a múzeumok számára, hogy láthassák, a hallgatók milyen módon sajátítják el ezt a tudást, hogyan zajlik tapasztalatszerzésük a múzeumokon belül.

Fontos kérdést vet fel annak a vizsgálata, hogy a kultúrafogyasztásra, a múzeumfogyasztásra milyen háttértényezők bírnak hatással. Korábbi kutatások alapján elmondhatjuk, hogy lakhely tekintetében a fővárosból érkezők, nemek kapcsán pedig a nők az aktívabb kultúrafogyasztók (Bauer et al., 2016; Fekete & Prazsák; 2014), valamint az erősebb kulturális és gazdasági tőke hatással van az erőteljesebb kultúra- és múzeumfogyasztásra (Reisz, 2019; Szabó & Hires-László, 2018; Sörös, 2009). Utóbbi különösen igaz a külföldi és határon túli magyar hallgatókra, akik a korábbi vizsgálatok alapján magasabb gazdasági és kulturális tőkével rendelkeznek (Pusztai & Nagy, 2005; Kéri & Hetesi, 2016; Hetesi & Kéri, 2019).

Disszertációnk első elméleti fejezetében a múzeumok átalakulásával és az újfajta látogatói szereppel foglalkozunk. A múzeumi működés megváltozásával háttérbe szorultak a kurátori jellegű szempontok és előtérbe kerültek a látogatói elvárások: a klasszikus múzeumokhoz képest új, szórakoztató jellegű tartalmak jelentek meg, a kiállítások rendezőelvét az élményorientált, interaktív elemek vették át. A látogatók nem csak művelődési céllal, hanem kikapcsolódási elvárásokkal tekintettek a múzeumokra, a hagyományos, egyirányú múzeumi kommunikáció túlhaladottá vált.

Második elméleti fejezetünk a tanulás múzeumi változatait mutatja be. Az informális, non-formális tanulás a múzeumi tartalmak sajátja, a tárgyalapú tanulás és a digitális eszközök a kiállítási tartalmak és rendezvények előterébe kerültek. Vizsgált célcsoportunk, az egyetemisták a múzeumpedagógia és a múzeumandragógia határmezsgyéjén helyezkednek el, hiszen koruk alapján már felnőttek, azonban egyetemi tanulmányaik egy jelentős része tantermi jelleggel, szervezett keretek között zajlik. Így mind a múzeumpedagógia, mind a múzeumandragógia szempontrendszere szerint megszólíthatónak tekinthetők.

Lényeges átalakulást mutat be harmadik elméleti fejezetünk, mely a kulturális tőke és az értelmiségi lét kérdéskörét vizsgálja. A megváltozott felsőoktatási szerepfelfogás, a felsőoktatás tömegesedése miatt más jellegű tudás átadása történik az egyetemeken, mint korábban, így a hagyományos értelemben vett értelmiségi lét már kevésbé jellemző a hallgatókra. Az egyetemi szféra speciális szereplőit, a külföldi és kettős magyar állampolgárságú hallgatókat is vizsgáltuk fő jellegzetességeik alapján, kiemelve a kulturális tőkénkkel, kulturális fogyasztásukkal kapcsolatos korábbi kutatási eredményeket.

Utolsó elméleti fejezetünkben az egyetemisták és a múzeumok közötti kapcsolat bemutatására koncentráltunk: intézményi és egyéni szempontból is vizsgáltuk a hallgatók és a múzeumok kapcsolatát. Korábbi hazai és nemzetközi kutatások alapján megállapítottuk, hogy sokféle együttműködési lehetőség áll az egyetemek és a múzeumok rendelkezésére intézményi szinten, noha Magyarországon a kooperáció szintje alacsony, sok problémával küzd. A hallgatók szempontjából bemutatottuk

azokat a korábbi kutatásokat, melyek a múzeumokkal kapcsolatos nézeteiket, motivációkat, múzeumlátogatási és szabadidőeltöltési jellegzetességeket, valamint a múzeumi információszerzési forrásait vizsgálták. Azt tapasztaltuk, hogy szabadidős programjaik között elenyésző mértékben szerepelnek a múzeumok, jellemzően negatívan vélekednek róluk, a múzeumlátogatás háttérében társas motivációk állnak, a múzeumi információszerzés pedig főként online, köztéri felületeken és a kapcsolati hálón keresztül zajlik.

A szakirodalom és korábbi vizsgálatok áttekintésével megalapoztuk kutatási kérdéseinket, melyek arra irányultak, hogy milyen összefüggések találhatóak a magasabb és alacsonyabb kulturális tőkével, gazdasági helyzettel rendelkezők között, érezhető-e a külföldi és kettős magyar állampolgárságú hallgatók körében az erősebb kulturális tőke és gazdasági helyzet jelenléte, valamint vizsgáltuk a nemek és a lakhely befolyásoló erejét is a kultúra- és múzeumfogyasztás kapcsán. Szintén kutatási kérdésként vetettük fel a hallgatók szabadidőeltöltési szokásainak jellemzőit, a klasszikus magaskultúra-fogyasztás és múzeumlátogatás gyakoriságát a hallgatók mindennapjaiban. További kutatási kérdésünk az volt, hogy mely motivációs tényezők hatnak az egyetemistákra, miért maradnak távol a múzeumoktól, ezek háttérében megfigyelhető-e az állampolgárság, a nem vagy a lakhely befolyásoló ereje, illetve milyen csatornákon keresztül jutnak el múzeumi információk hozzájuk. Ugyancsak kutatási kérdésként vizsgáltuk a gyermekkori múzeumlátogatási tapasztalatok hatását, továbbá a múzeumi jellegű kurzusokkal, gyakornoksággal, önkéntességgel kapcsolatos érdeklődést.

A szakirodalom és különböző kutatási eredmények elemzésére alapozva az alábbi hipotéziseket jelöltük ki.

H1: Bauer et al. (2016), Fekete & Prazsák (2014), Gofman et al. (2011) és Reisz (2019) adatai alapján feltételeztük, hogy a lakhely mérete és a nem hatással van az egyetemisták kultúrafogyasztási jellegzetességeire: a városokból, fővárosból érkezők és a nők aktívabb kultúrafogyasztók, mint a kisebb településekről érkezők és a férfiak. Ugyanez a jelenség értelmezhető a múzeumok tekintetében is: feltételeztük, hogy a városokból, fővárosból származók és a nők aktívabb múzeumfogyasztók, mint a kisebb településről származók és a férfiak.

H2: Fekete & Prazsák (2014), Reisz (2019), Szabó & Hires-László (2018) és Sörös (2009) kutatási eredményi alapján feltételeztük, hogy a magasabb gazdasági és kulturális tőkével rendelkező hallgatók maguk is biztosabb anyagi helyzetben élnek és aktívabb kultúrafogyasztók, mint alacsony gazdasági és kulturális tőkével rendelkező társaik. Pusztai & Nagy (2005) adatai alapján feltételeztük, hogy a külföldi és kettős magyar állampolgársággal rendelkező hallgatók magasabb gazdasági és kulturális tőkével rendelkeznek, mint magyar diáktársaik.

H3: Falk & Dierking (2000), Fekete & Prazsák (2014), Hooper-Greenhill (2007), Mastandrea et al. (2016), Hegedűs (2016), Reisz (2019) és Szabó & Hires-László (2018) megállapításai alapján feltételeztük, hogy a hallgatók szabadidő-eltöltési szokásaira nagy mértékben jellemzőek a társas és online aktivitások, valamint szabadidő-eltöltési aktivitásaik között a

klasszikus magaskulturális színhelyek, így a múzeumok alacsony intenzitással vannak jelen, emellett az egyetemi jellegű kulturális és múzeumi programkínálatot nem veszik igénybe.

H4: Falk & Dierking (2000), Adams & Moussouri (2002), Bodnár et al. (2017), Schultz & Szalók (2022), Bocsi (2022), Gombos (2011), Reisz (2019) és Lopez et al. (2008) adatai alapján feltételeztük, hogy az egyetemistákban jellemzően negatív kép él a múzeumokról, valamint hagyományos feladatokat csatolnak a közgyűjteményekhez. A múzeumlátogató egyetemistákra ható legfontosabb motivációs tényezők a kikapcsolódás, az interaktivitás, a megfelelő kínálat, egy másik kultúra megismerése, a családi-baráti hatások, a tanulás, a digitális eszközök használata. Fisher (1990), Trevelyan (1991), Gombos (2011), Reisz (2019), Mastandrea et al. (2016) alapján feltételeztük, hogy a múzeumokba nem járó egyetemisták nem találnak megfelelő múzeumi kínálatot, a lakhelyük közelében nincsenek múzeumok, a múzeumokat elmaradott, unalmas intézményeknek tartják, ezért maradnak távol a közgyűjteményektől, de a belépőjegy-árak nem riasztják el őket. Gombos (2011) és Reisz (2019) kutatási eredményei alapján feltételeztük, hogy a múzeumi információk alacsony szinten érik el az egyetemistákat, leginkább a személyes kapcsolatrendszerükön és plakátokon keresztül tájékozódnak, a közösségi média mint információszerzési forrás nem jellemző rájuk.

H5: Pusztai & Nagy (2005), Róbert (2000), Hatos (2012), Erdei (2005), Fényes (2004), Takács (2006) és Szabó & Hires-László (2018); valamint Bajzát (2015a), Bajzát (2015b), Dobos (2011),

Kéri & Hetesi (2016), Hetesi & Kéri (2019), Czerwionka et al. (2015), Kéri & Révész (2019), Tóth & Kiss (2017), Hegedűs (2023) alapján feltételeztük, hogy a kettős magyar állampolgársággal rendelkező és külföldi hallgatók gyakrabban látogatnak múzeumba, mint magyar diáktársaik, mert magasabb kulturális tőkével rendelkeznek és jobban érdeklődnek a magyar kultúra megismerése iránt. A külföldi hallgatók jellemzően nem ismernek szegedi múzeumokat.

H6: Reisz (2019) és Koltai et al. (2021) adatai alapján feltételeztük, hogy a gyermekkori iskolai múzeumlátogatási élmények főként negatívak, melyek negatívan befolyásolják a hallgatók felnőttkori múzeumlátogatási aktivitását, a múzeumpedagógiai tapasztalatok viszont pozitívabbak az egyszerű múzeumlátogatásoknál. Falk & Dierking (2000), valamint Reisz (2019) alapján feltételeztük, hogy a családi látogatások alapvetően pozitívak: azok a hallgatók aktívabb múzeumlátogatók, akiket rendszeresen vitt a családja múzeumba, mint azok a hallgatók, akik nem vagy csak ritkán jártak közgyűjteményekben a családjukkal gyermekkorukban.

H7: Medgyesi & Kovács-Krassói (2014), Káldy (2020), Friedlaender (2013), Wallace-Crabbe (1993), Winstanley (2013) és Manfredi & Reynolds (2013) adatai alapján feltételeztük, hogy a részben vagy egészben múzeumokban tartott kurzusokat pozitívan értékelik a résztvevő egyetemisták, valamint azok a hallgatók, akik nem vettek még részt múzeumi kurzusokon. Nyitottak és érdeklődőek a lehetőség kapcsán, illetve azt is feltételeztük, hogy a hallgatók érdeklődnek a múzeumi önkéntes és gyakornoki tevékenységek iránt is.

Az alkalmazott módszerek bemutatása

Kvantitatív kutatásunk során a Szegedi Tudományegyetem hallgatóit vizsgáltuk 2020-2021-ben önkitöltős és online kérdőívek segítségével. Az adatbázist az egyetemi hallgatói nyilvántartás jelentette, mely alapján a populáció belső megoszlása megismerhető és felhasználható volt a minta tervezéséhez. A nyilvántartás személyiségi jogi okok miatt egyéni azonosításra alkalmas adatokat (például: név, Neptun-kód) nem tartalmazott, így random listát nem tudtunk létrehozni a rendelkezésre álló táblázatból. Ugyanakkor az adatbázisban a sokaság minden eleme egyformán volt képviselve: a nyilvántartásban minden hallgató csak egyszer szerepelt.

A teljes populációból kivettük a passzív státuszúakat, a levelező és távoktatási rendszerben tanulókat, a felsőfokú szakképzéses, szakirányú továbbképzéses és doktori hallgatókat, a vendéghallgatókat és a magyar nyelvű képzésen tanuló külföldi hallgatókat. A vizsgálati populáció tagjai így a következő jellemzőkkel rendelkeztek: aktív státuszúak, nappali munkarendűek, alap-, mester- vagy osztatlan képzési szinten tanulók, valamint a külföldi diákok idegennyelvű képzéseken vettek részt, nem vendéghallgatóként.

Valószínűségi, rétegzett, többlépcsős, csoportos mintavételt alkalmaztunk, három hallgatói részpopuláción belül külön: a hallgatók származása szerint *külföldi, kettős magyar állampolgárságú*, valamint *magyar* almintákat hoztunk létre, melyek belső összetételükben heterogének. A Szegedi Tudományegyetem 12 karából összesen négy karcsoporthoz alakítottunk ki azért, hogy elkerüljük az egyes karok alacsony elemszámainak problémáját: humán tudományok (Állam- és

Jogtudományi Kar, Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar, Bartók Béla Művészeti Kar); orvostudományok (Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Kar, Fogorvostudományi Kar, Gyógyszerésztudományi Kar); segítő szempifessziók (Egészségtudományi és Szociális Képzési Kar, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar); reál-mérnök tudományok (Gazdaságtudományi Kar, Mezőgazdasági Kar, Mérnöki Kar, Természettudományi és Informatikai Kar). A három egységet (külföldi, határon túli magyar, magyar) a karcsoportok szerint rétegeztük az összegyuetemi hallgatói eloszlások arányának megfelelően. Így tehát kutatásunkban nem a Szegedi Tudományegyetem hallgatóit reprezentáló mintát vizsgáltunk, hanem a mintavétellel a célunk a kiválasztott hallgatói csoportok (magyar, külföldi, kettős magyar állampolgár) összehasonlítása volt.

Munkánk során kijelöltük a teljes minta elemszámát (450), majd a vizsgálati populáción belüli arány alapján alakítottuk ki mintánk arányait. A magyar hallgatók közül 150, a külföldi hallgatók közül 150, a kettős magyar állampolgárságú hallgatók közül pedig szintén 150 diákot vettünk be a mintába, az egyes állampolgárságú csoportokon belül követtük a karcsoportok összegyuetemi arányait. A karcsoportok és állampolgárság szerinti rétegzés után a valószínűségi mintavétel alapja a véletlen kiválasztás volt, azonban az anonim lista nem tette lehetővé az egyéni azonosítást, így nem tudtunk szisztematikus mintavételt alkalmazni. A véletlen kiválasztás elvét szem előtt tartva a különböző karok oktatóit kerestük fel, hogy az általuk szabadon felkínált, így a kutatás szempontjából véletlenszerűen kiválasztott kurzusok óráin elvégezhesük a kérdőívek kitöltését, illetve eljuttassák hallgatóik számára a

kérdőívet, emellett a Szegedi Tudományegyetem Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszékén folyó kutatómódszertani kurzusok hallgatói vettek részt a kérdőívek terjesztésében. A kutatás megkezdése után nem sokkal megjelenő COVID-19 járványhelyzet a személyes kitöltést bizonyos időszakokban lehetetlenné tette, a kutatást megakasztotta. Ezért a kitöltés a különböző korlátozások függvényében online és offline formában is folyt.

A kvantitatív kutatásunk során használt kérdőívet Evasys program segítségével készítettük el, az eredményeket pedig IBM SPSS Statistics 26 adatbáziskezelő programmal elemeztük. Hipotéziseink vizsgálata során jellemzően két- és háromdimenziós keresztábrákat (Crosstabs), ANOVA vizsgálatot, varianciaanalízist (Compare Means) használtunk. A hallgatókat szabadidős szokásaik alapján klaszterekbe soroltuk (K-Means Cluster), a múzeumlátogatási gyakoriságra ható tényezők erősségét pedig lineáris regresszió és kétszemponos varianciaanalízis segítségével vizsgáltuk. Célunk a módszertani sokféleség biztosítása volt.

Vizsgálatunk során törekedtünk a mérőeszközök és a mutatók változatos használatára. Kutatásunkban főként saját fejlesztésű kérdésblokkokat használtunk, adaptált kérdésblokkok kisebb arányban fordultak elő, mert jelen témában átfogóbb kérdőíves kutatás még nem készült hazánkban.

A kutatás résztvevőinek tanulmányi és szocioökonómiai háttértényezőit saját és adaptált kérdőblokkokkal is vizsgáltuk. A kulturális tőke feltérképezésének érdekében nem csak a szülők végzettségét, hanem kulturális fogyasztási jellegzetességeit is kutattuk. A megkérdezettek

szabadidőeltöltési jellegzetességeit, kulturális fogyasztását és érték szemléletét adaptált kérdések segítségével tekintettük át, az egyetemi szintű kulturális fogyasztásuk tényezőit pedig saját kérdésblokkal vizsgáltuk. Az egyetemi kulturális fesztiválok népszerűségét, a különböző egyetemi szereplők által szervezett kulturális kínálatot is elemeztük. A múzeumokkal kapcsolatos kérdésblokk saját készítésű volt, melyben feltártuk a múzeumok funkcióit a megkérdezettek szemszögéből, a múzeumokról alkotott nézeteiket, iskolai múzeumlátogatási tapasztalataikat, a preferált kiállítási tartalmakat és programokat, valamint a múzeumi információszerzés forrásait. A múzeumlátogatási gyakoriság tekintetében a mintánkat két részre osztottuk. Egyrészt vizsgáltuk a múzeumlátogatók motivációs tényezőit, a múzeumlátogatások rájuk gyakorolt hatását, külön is kiemelve a szegedi múzeumlátogatás jellemzőit. A múzeumot soha nem látogató hallgatók körében pedig a távolmaradás okait tártuk fel. Kutatásunk utolsó részében (továbbra is saját kérdésblokkokat használva) az egyetemi kurzusokkal kapcsolatos tapasztalatokat, benyomásokat vizsgáltuk, valamint tanulmányoztuk a múzeumi önkéntességgel és gyakornoksággal kapcsolatos véleményeket is.

Az eredmények tézisszerű bemutatása

Első hipotézisünk arra vonatkozott, hogy a nem és a lakhely mérete befolyásoló erővel bír a kultúra- és múzeumfogyasztás gyakoriságára. A kutatásunkban szereplő hallgatók esetében azt a jellegzetességet tapasztaltuk, hogy a nagyobb településekről, azaz megyeszékhelyekről és fővárosokból érkező hallgatók magasabb kulturális fogyasztással rendelkeznek, mint azok a

diákok, akik kisebb városokból, falvakból származnak. A háttérben álló tényezők közül leginkább a kulturális kínálathoz való hozzáférést véltük a legerősebbnek, hiszen a nagyobb települések kulturális intézményekkel gazdagon ellátottak, míg a kisebb városokból vagy falvakból érkezők tekintetében jóval korlátozottabbak a kulturális lehetőségek, nagyobb távokra kell utazniuk, ha szeretnének kulturális intézményeket látogatni. A nemek és a kulturális fogyasztás között nem találtunk szignifikáns összefüggést: noha a nők aktívabb kultúrafogyasztónak bizonyultak, mint a férfiak, ugyanakkor a két nem közötti különbség elenyészőnek tekinthető. Ezen eredmények tekintetében az első hipotézisünket részben erősíthetjük csak meg: a lakhely vonatkozásában igaznak bizonyult, a nemek tekintetében azonban csak részben érvényes.

Második hipotézisünk a kulturális tőke és a gazdasági helyzet befolyásoló hatására vonatkozott, kiemelve a különböző állampolgárságú hallgatók közötti különbségeket. A gazdasági helyzet kapcsán kutatásaink a külföldi állampolgárságú hallgatók egyértelmű előnyét jelezték, a kettős magyar állampolgárságú hallgatók esetében nem kaptunk ennyire egyértelmű adatokat: a családi szubjektív anyagi tőke magasabb volt, mint a magyar hallgatóké, ugyanakkor az objektív anyagi tőkénk enyhén alacsonyabb szintet jelzett. A kulturális tőke kapcsán is egyértelműen jelentkezett a külföldi hallgatók fölénye, ugyanakkor a kettős magyar állampolgárságú hallgatókra ez nem volt érvényes: a szülők végzettségének tekintetében a kettős magyar állampolgárságú anyák nem rendelkeztek magasabb végzettségi mutatókkal, mint a magyar hallgatók édesanyái. A kultúrafogyasztás kapcsán is a külföldi hallgatók előnye érvényesült legerőteljesebben a magyar

hallgatókhoz képest, a kettős magyar állampolgárságúak esetében itt is árnyaltabb eredményeket láttunk. Az apák magaskulturális fogyasztása erőteljesebb volt, mint a magyar hallgatóké, azonban az anyák magaskulturális fogyasztása jellemzően elmaradt a magyar megkérdezettek édesanyáinak eredményeitől. Ugyanakkor a szülők kulturális fogyasztási indexét vizsgálva már egyértelműen a kettős magyar állampolgárságú hallgatók előnye mutatkozott meg a magyar diákokhoz képest. Ezen kutatási eredmények értelmében második hipotézisünk a külföldi állampolgárságú hallgatók esetében teljes mértékben, míg a kettős magyar állampolgárságú hallgatók esetében részben került megerősítésre.

Harmadik, a megkérdezettek szabadidőeltöltési szokásaira vonatkozó hipotézisünk kapcsán arra az eredményre jutottunk, hogy noha találtunk kisebb eltéréseket a különböző állampolgárságú hallgatók között, mégis kijelenthetjük, hogy a társas és online jellegű szabadidőeltöltési aktivitások voltak a legjellemzőbbek a megkérdezettekre. Klasszikus magaskulturális kínálatot, így múzeumokat azonban alacsony arányban fogyasztottak, valamint jellemzően nem vettek részt az egyetemi rendezésű kulturális és múzeumi eseményeken sem. Ezen eredményeink azt jelzik, hogy a harmadik hipotézisünk teljes mértékben megerősítésre került.

A negyedik hipotézisünk a múzeumlátogatás, a múzeumlátogatási motivációkra, véleményekre, valamint az információszerzési szokásokra vonatkozott. A megkérdezettek főként a hagyományos múzeumi feladatokat említették a múzeumok tevékenysége kapcsán, viszont nem jelenthető ki egyértelműen, hogy negatív kép élne bennük a múzeumokról. A múzeumlátogatási motivációs tényezők között legerősebben a

kikapcsolódást, új ismeretek szerzését, valamint egy másik ország vagy város kultúrájának megismerését találtuk kutatásunk során. Emellett megjelent a családok és barátok hatása, az interaktivitás és a digitális eszközök használata is. A múzeumba nem járók leginkább azért nem látogattak múzeumokat, mert nem volt idejük, nem volt kivel menniük, nem érdekelték őket a kiállítások és unalmasnak tekintették a közgyűjteményeket, ugyanakkor a belépőjegyek ára és a lakóhelytől messzebb lévő múzeumok jelensége nem riasztotta el őket. A múzeumi információknak csak a töredéke érte el a megkérdezett egyetemistákat, ezekhez az információhoz pedig legtöbbször kapcsolati hálójukon keresztül jutottak hozzá, emellett a közösségi média és a plakátok is megfelelő múzeumi információs forrásokat jelentettek a számukra. Ezen kutatási eredmények alapján azt mondhatjuk, hogy negyedik hipotézisünk részben került megerősítésre.

A külföldi és a kettős magyar állampolgárságú hallgatók gyakoribb múzeumfogyasztását feltételezte ötödik hipotézisünk. Feltártuk, hogy a különböző állampolgárságú hallgatók közül leggyakrabban valóban a külföldi diákok járnak múzeumba, őket követik a magyar, majd a kettős magyar állampolgárságú hallgatók – tehát a kutatásban résztvevő kettős magyar állampolgárságú hallgatók múzeumlátogatási gyakorisága alacsonyabb, mint a magyar társaiké, melynek hátterében állhat az, hogy a vajdasági diákok szűkebb múzeumi kínálatból választhatnak lakóhelyükön. A külföldi hallgatók valóban nem ismernek nagy arányban szegedi múzeumokat. Ezen kutatási eredmények alapján azt látjuk, hogy az ötödik hipotézisünk részben került megerősítésre: a külföldi hallgatók valóban gyakoribb múzeumlátogatók, azonban a kettős magyar

állampolgárok nem aktívabb múzeumba-járók, mint a megkérdezett magyar társaik.

Hatodik hipotézisünkben a gyermekkori múzeumlátogatási élmények befolyásoló erejét feltételeztük a felnőttkori múzeumlátogatás kapcsán. A gyermekkori múzeumi tapasztalatok alapvetően pozitívnak bizonyultak a kutatási eredményeink alapján, így a későbbi múzeumlátogatási gyakoriságot jellemzően nem befolyásolták negatív élmények. A családi múzeumlátogatások esetében is erre az eredményre jutottunk. Ugyanakkor feltártuk, hogy a gyermekkorban gyakrabban múzeumba látogatók felnőttkorban is aktívabb múzeumlátogatók lettek. Ezen eredmények alapján elmondható, hogy a hatodik hipotézisünk részben került megerősítésre.

Az utolsó hipotézisünkben azt feltételeztük, hogy a múzeumi órákról, gyakornoki és önkéntes tevékenységről pozitívan vélekednek a hallgatók. A kitöltők közül valóban azok jártak nagyobb részben múzeumi órákra, akik az egyetemen kívül is gyakoribb múzeumlátogatók voltak. A múzeumi kurzusokat pozitívan értékelték a megkérdezettek, és azok is érdeklődtek az órák iránt, akik még nem vettek részt múzeumi kurzusokon. Mind a gyakornokság, mind pedig az önkéntes tevékenység irányában pozitív attitűdöt találtunk: a megkérdezett hallgatók érdeklődőek a tevékenységek kapcsán. Ezen eredményeink alapján a hetedik hipotézis megerősítésre került.

Az értekezés új tudományos eredményei

Dolgozatunkban azt a célt tűztük ki, hogy vizsgáljuk a nemzetközi kutatások irányvonalának megfelelően, a hazai irodalmat is figyelembe véve a hazai egyetemisták nézeteit a múzeumokkal, a múzeumi tanulással kapcsolatban. A külföldi szakirodalomhoz kapcsolódva meghatározhatunk különböző hasonlóságokat és különbözőségeket saját kutatási eredményeink tekintetében. Így megállapíthatjuk, hogy a megkérdezett hallgatók nem kizárólag csak a múzeumi tartalom miatt járnak közgyűjteményekbe (Brida et al., 2017), habár ezt a tényezőt sem tudtuk teljesen kizárni, hiszen a múzeumokkal kapcsolatos kifejezések között találtunk több nagy nemzetközi múzeumot is. Megállapítottuk, hogy valóban hatással van a kutatásunk résztvevőire a közösségi múzeumlátogatás (Dierking, 1992), és a motivációs tényezők között a tanulás is szerepel (Falk, 2006). A személyes kontextus megjelenik a vizsgált hallgatóknál (Falk & Dierking, 2000), noha a demográfiai és kulturális jellegű háttértényezők hatását is bizonyította kutatásunk. Vizsgálatunk a múzeumi tanulásban szerepet játszó alkalmazottak szerepére hívta fel a figyelmet (Rennie & Johnston, 2004), a múzeumpedagógiai jellegű foglalkozások emlékei ugyanis pozitívabbak voltak a vezető nélküli múzeumlátogatásokénál. A különböző szerepek kapcsán a turista identitás hatása is megjelent (Falk, 2006; Brida et al., 2017): utazásaik alkalmával szívesen járnak múzeumba a megkérdezettek. A csoportos múzeumlátogatás erejére (Packer & Ballantyne, 2005) is rávilágítottak eredményeink, hiszen a múzeumba nem járó hallgatóknál komoly gátló tényező a társak hiánya a múzeumlátogatás, a múzeumi tanulás kapcsán. Noha

korábbi kvalitatív kutatásaink jelezték az iskolai, formális múzeumlátogatások negatív hatását, jelen vizsgálatunk nem támasztja alá Taylor (1996) megállapítását: elemzésünk az iskolai múzeumlátogatások pozitív szerepére mutatott rá, a családi gyermekkori múzeumlátogatás (Griffin, 2004) pedig egyértelműen pozitív összefüggést mutatott a felnőttkori múzeumlátogatás gyakoriságával. Ponsignon és Derbaix (2020), Heath és Vom Lehn (2008), valamint Allen (2004) is felvetett kérdéseket, problémákat a túlzott interaktivitással kapcsolatban. Ezeket a felvetéseket is alátámasztotta kutatásunk, ugyanis a megkérdezettek számára nem jelentett fontos tényezőt az interaktív múzeumi eszközök megléte, ugyanakkor a szívesen vesznek részt storytelling-alapú programokon. A digitális múzeumokkal kapcsolatos megállapítások (Guo et al., 2023) szintén megerősítésre kerültek: a kutatás résztvevői érdeklődőnek bizonyultak a különböző digitális tartalmak irányában, kiemelve az AR és VR eszközöket.

Munkánk során kihívást jelentett számunkra, hogy a témában Magyarországon még nem készült nagymintás vizsgálat, ugyanakkor ez lehetőséget is biztosított újfajta eredmények feltárására. Kutatásunkban rá tudtunk mutatni a legfontosabb problémákra az egyetemisták és a múzeumok viszonyában: a nem megfelelő kínálat, kommunikáció és intézményi jellegű együttműködések hiányának következményeire. A külföldi és kettős magyar állampolgárságú hallgatók múzeumképével kapcsolatos tényezőket még egyetlen hazai kutatásban sem vizsgálták ilyen részletességgel, így ezen fontos célcsoportok közelebbi megismerését, múzeumképük feltárását a dolgozat egyik fontos újításának tekintjük. Szintén nővumnak tekinthető az, hogy az egyetemisták oldaláról, a

háttér- és egyéb befolyásoló tényezők alapján vizsgáltuk a hallgatók múzeumokkal kapcsolatos attitűdjét, mélyebb statisztikai elemzések segítségével. A korábbiakban az ilyen jellegű kutatások jellemzően kvalitatív (interjú, fókuszcsoport) típusúak voltak, a kvantitatív kutatások pedig nem bizonyultak alkalmasnak mélyebb, összetettebb tanulságok megfogalmazására.

Fontos kiemelnünk kutatásunk limitációit: vizsgálatunk ugyanis nem reprezentatív, nem tudtuk teljeskörűen elérni a Szegedi Tudományegyetem hallgatóit. Tényfeltáró, problémamegfogalmazó kutatás megvalósítására törekedtünk, így a vizsgálatnak nem volt célja általános, minden szereplőre érvényes következtetések levonása.

További vizsgálatok szükségesek a pontosabb és mélyebb eredmények megfogalmazásához: újabb nagymintás kérdőíves kutatások nem csak a szegedi, hanem más vidéki nagy egyetemek tekintetében is. Fontosnak tartjuk további kvalitatív vizsgálatok elvégzését is a válaszok mögött rejlő okok pontosabb feltáráshoz, majd ez alapján egy módosított kérdőív segítségével újabb kutatások megvalósítása lehetne célszerű. Mindemellett hasznosnak bizonyulhatna a múzeumok és egyetemek kapcsolata szempontjából a múzeumi célokat, érdekeket közelebbről is megvizsgálni, azaz nagymintás kvantitatív kutatások segítségével a hazai múzeumi szféra véleményét, gyakorlatait feltárni az egyetemista közönség megszólításával kapcsolatban.

Összességében úgy gondoljuk, hogy jelen kutatás eredményei a jövőben hasznosulhatnak az egyetemi-múzeumi együttműködések kapcsán, a múzeumok egyetemista közönség számára nyújtott kínálatának tekintetében. Bízunk benne, hogy

jelen és további kutatások eredményei hozzájárulhatnak az egyetemistákban élő pozitív múzeumkép széleskörű kialakításához, megerősítéséhez, s így a múzeumok segítségükre lehetnek szakmai kompetenciájuk fejlesztésében, egyúttal megfelelő szabadidős tereket is nyújthatnak számukra.

Hivatkozott irodalom

- Adams, M. & Moussouri, T. (2002). The Interactive Experience: Linking Research and Practice. In: *Interactive Learning in Museums of Art and Design, 17–18 May 2002. Konferenciakötet.* Elérhető: http://media.vam.ac.uk/media/documents/legacy_documents/file_upload/5748_file.pdf Letöltés időpontja: 2023. március 30.
- Allen, S. (2004). Designs for learning: Studying science museum exhibits that do more than entertain. In: *Science Education*, 88(S1), S17–S33.
- Bajzát, T. (2015a). Külföldi hallgatók interkulturális tapasztalatai Magyarországon és a Miskolci Egyetemen. In: *Alkalmazott Nyelvészeti Közlemények*, 10(1), 9–18.
- Bajzát, T. (2015b). Az interkulturális kommunikáció verbális és nem verbális akadályai külföldi hallgatók magyarországi tapasztalatai alapján. In: *Alkalmazott Nyelvészeti Közlemények*, 10(1), 258–269.
- Bauer, B., Pillók, P., Ruff, T., Szabó, A., Szanyi F. E. & Székely Levente (2016). *Ezek a mai magyar fiatalok! A Magyar Ifjúságkutatás 2016 első eredményei.* Budapest: Új Nemzedék Központ.
- Bocsi, V. (2022). *Értelmiségképzés és felsőoktatás.* Szeged: Belvedere Meridionale.
- Bodnár, D., Jászberényi, M. & Ásványi, K. (2017). Az új muzeológia megjelenése a budapesti múzeumokban. In: *Turizmus Bulletin*, 17(1–2), 45–55.

- Brida, J. G., Nogare, C. D. & Scuderi, R. (2017). Learning at the Museum. In: *Tourism Economics*, (23)2, 281–294.
- Brown, S. (2013). Learning Activities, Learning Outcomes and Learning Theory. In: Boddington, A., Boys, J. & Speight, C. (szerk.), *Museums and Higher Education Working Together. Challenges and Opportunities*. Surrey: Ashgate, 27–38.
- Chatterjee, H. J. (2011). *Object-based learning in higher education: The pedagogical power of museums*. International Committee for University Museums and Collections (UMAC) Proceedings 3. Elérhető: <http://edoc.hu-berlin.de/umacj/2010/chatterjee-179/PDF/chatterjee.pdf>
Letöltés időpontja: 2017. május 11.
- Clarke, P. (2001). *Museum Learning on Line*. London: Resource, The Council for Museums, Archives and Libraries.
- Czerwionka, L., Artamonova, T. & Barbosa M. (2015). Intercultural knowledge development. Evidence from student interviews during short-term study abroad. In: *International Journal of Intercultural Relations*, 49(1), 80–99.
- Dobos, G. (szerk.) (2011). *A magyar felsőoktatás nemzetköziesedésének folyamata 2. Bologna füzetek 8*. Budapest: Tempus Közalapítvány.
- Dudzinska-Przesmitzki, D. & Grenier, R. S. (2008). Nonformal and informal adult learning in museums: A literature review. In: *Journal of Museum Education*, 33(1), 9–22.
- Ébli, G. (2005). *Az antropológizált múzeum*. Budapest: Typotex.
- Ellenbogen, K.M., Luke, J.J. & Dierking, L.D. (2004). Family learning research in museums: An emerging disciplinary matrix? In: *Science Education*, 88(S1), S48–S58.
- Engler, Á. & Márkus, E. (2016). A formális és nem formális tanulás térségi vetületei. In: *Educatio*, 27(2), 170–183.

- Erdei, I. (2005). Hallgatói mobilitás a Kárpát-medencében. In: *Educatio*, 14(2), 334–359.
- Falk, J. & Dierking, L. D. (1992). *The museum experience*. Washington: Whalesback Books.
- Falk, J. & Dierking, L. D. (2000). *Learning from Museums. Visitor Experiences and the Making of Meaning*. Walnut Creek: AltaMira.
- Falk, J. (2004). The director's cut: Toward an improved understanding of learning from museums. In: *Science Education*, 88(S1), S83–S96.
- Falk, J. (2006). An identity-centered approach to understanding museum learning. In: *Curator: The museum journal*, 49(2), 151–166.
- Fekete, M. & Prazsák, G. (2014). Kulturális kasztrendszer: Autonómia és közösségiség szerepe a fiatalok kulturális aktivitásában. In *Másodkézből – Magyar Ifjúság 2012*. Budapest: Kutatópont, 195–218. Elérhető: http://real.mtak.hu/16235/7/jav_fekete_prazsak_kasztrendszer.pdf Letöltés időpontja: 2019. április 3.
- Fényes, H. (2004). Kárpátaljai és partiumi felsőoktatási hallgatók anyagi és kulturális tőkéi. In: *Educatio*, 13(2), 305–308.
- Fisher, S. (1990). *Bringing History and the Arts to a New Audience*. London: Suzie Fisher Group.
- Friedlaender, L. (2013). Enhancing Observational Skills: A Case Study. Collaboration between a University Art Museum and Its Medical School. In: Boddington, A., Boys, J. & Speight, C. (szerk.), *Museums and Higher Education Working Together. Challenges and Opportunities*. Surrey: Ashgate, 147–158.

- Gofman, A., Moskowitz, H. & Mets, T. (2011). Marketing Museums and Exhibitions: What Drives the Interest of Young People. In: *Journal of Hospitality Marketing and Management*, 20(6), 601–608.
- Gombos, Sz. (2011). Kultúra és marketing a 21. században – a múzeumok szerepe az egyetemista hallgatók életében. In: Fojtik, J. (szerk.), *Felelős marketing - A Magyar Marketing Szövetség Marketing Oktatók Klubja 17. országos konferenciájának előadásai*. Pécs: Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar, 879–888.
- Griffin, J. (2004). Research on students and museums: Looking more closely at the students in school groups. In: *Science Education*, 88(S1), S59–S70
- Guo, K., Fan, A., Lehto, X. & Day, J. (2023). Immersive digital tourism: the role of multisensory cues in digital museum experiences. In: *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 47(6), 1017–1039.
- György, P. (2003). *Az eltörölt hely – A Múzeum*. Budapest: Magvető Kiadó.
- Hatos, P. (2012). Nemzetközi mobilitási stratégiák és megközelítések, a magyar Campus Hungary program alapjai. In: *“Magyar felsőoktatás 2011.” Hazai vitakérdések - nemzetközi trendek. NFKK FÜZETEK 9*. Budapest: Nemzetközi Felsőoktatási Kutatások Központja. Elérhető: http://nfkk.uni-corvinus.hu/fileadmin/user_upload/hu/kutatokozpontok/NFKK/NFKK_sorozat/NFKK_fuzetek_9a.pdf Letöltés időpontja: 2019. november 5.

- Heath, C. & vom Lehn, D. (2008). Configuring “Interactivity”: Enhancing Engagement in Science Centres and Museums. In: *Social Studies of Science*, 38(1), 63–91.
- Hegedűs, A. (2016). Egyetemisták és kultúrafogyasztás. Intézményi szintű kultúrakínálat a vidéki egyetemek tekintetében. In: *Tudásmenedzsment*, 17(1), 99–108.
- Hegedűs, A. (2023). Multilingualism, culture, museum learning. In: *Hungarian Educational Research Journal*, 13(3), 443–456.
- Hetesi, E. & Kéri, A. (2019). Miért jönnek Magyarországra és mit várnak tőlünk a külföldi hallgatók? Magyarországon tanuló külföldi hallgatók motivációi és elvárásai. In: *Marketing és Menedzsment*, 52(1), 47–65.
- Hooper-Greenhill, E. (2004). Measuring learning outcomes in museums, archives and libraries: The Learning Impact Research Project (LIRP). In: *International Journal of Heritage Studies*, 10(2), 151–174.
- Hooper-Greenhill, E. (2007). *Museums and Education. Purpose, Pedagogy, Performance*. London – New York: Routledge.
- Hooper-Greenhill, E., Dodd, J., Moussouri, T., Jones, C., Pickford, C., Herman, C. & Toon, R. (2003). Measuring the outcomes and impact of learning in museums, archives and libraries: the Learning Impact Research Project end of project paper. Elérhető: https://www.researchgate.net/publication/27244664_Measuring_the_outcomes_and_impact_of_learning_in_museums_archives_and_libraries_the_Learning_Impact_Research_Project_end_of_project_paper Letöltés időpontja: 2023. szeptember 21.

- Hsin, J. C. N. (2007). *A Typology Consumption Practices in Museums: Implications for Market Communications of Museums. Paper for ICOM General Conference and MPR Annual Conference, Vienna.* Elérhető: https://icom.museum/fileadmin/user_upload/minisites/mpr/papers/2007-Hsintxt.pdf Letöltés időpontja: 2023. szeptember 21.
- Káldy, M. (2020). Partnerségben a felsőoktatással. Múzeum – köznevelési intézmény – felsőoktatási intézmény partneri kapcsolatának rendszere. In: Bereczki, I. & Nagy, M. (szerk.), *Érték, hatás, változás. Írások A mi múzeumunk kiemelt projekt eredményeiről. Múzeumi Iránytű 29.* Szentendre: Szabadtéri Néprajzi Múzeum, 227–250.
- Kéri, A. & Hetesi, E. (2016). Külföldi hallgatói motivációk, elvárások és jövőbeli tervek. Miért fontos ezek ismerete a magyar felsőoktatás számára? In: Fehér, A., Kiss, V. Á., Soós, M. & Szakály, Z. (szerk.), *Hitelesség és értékorientáció a marketingben.* Debrecen: Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar, 245–255.
- Kéri, A. & Révész, B. (2019). What do international students think after they finished their education in Hungary? Post-studies research with students from the field of economics. In: Kováts, G & Rónay, Z. (szerk.), *In Search of Excellence in Higher Education.* Budapest: Budapesti Corvinus Egyetem, 267–284.
- Koltai, Zs. (2011). *A múzeumi kultúráközvetítés változó világa. A múzeumi kultúráközvetítés pedagógiai és andragógiai szempontú vizsgálata.* Veszprém: Iskolakultúra.
- Koltai, Zs., Reisz, T. & Kocsis Mihály (2021). *Múzeumpedagógiai mintaprojektek.*

Eredményességvizsgálat és együttműködés a felsőoktatással. Kutatási jelentés II. Múzeumi iránytű 31/2. Szentendre: Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ.

- Lopez, L., Daneau, D., Rosoff, S. & Congdon, K. (2008). The individual video experience (iVE): The iPod as an educational tool in the museum. In: *Art Education*, 61(1), 13–18.
- M. Császár, Zs., Teperics, K. & Köves, K.: Nemzetközi hallgatói mobilitás a magyar felsőoktatásban. In: *Modern Geográfia*, 2021 (2), 67–86.
- Manfredi, L. & Reynolds, R. (2013). Tales from the Coalface. In: Boddington, A., Boys, J. & Speight, C. (szerk.): *Museums and Higher Education Working Together. Challenges and Opportunities*. Surrey: Ashgate, 135–146.
- Mastandrea, S., Maricchiolo, F., Bove, G., Carrus, G., Marella, D. & Perucchini, P. (2016). Psychological Aspects Of Museum Visits for Undergraduate Italian Students. In: Mastandrea, S. & Maricchiolo, F. (szerk.), *The Role Of The Museum In The Education Of Young Adults. Motivation, Emotion And Learning*. Roma: Roma TrE-Press, 141–164.
- Medgyesi Konstantin & Kovács-Krassói Anikó (2014). Mi van a fejekben? Múzeum, imázs és az Y-generáció. In: Bárkányi, I. & F. Lajkó, O. (szerk.), *A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Új folyam 1.* Szeged: Móra Ferenc Múzeum, 551–572.
- Miotto, E. (2002). Museums and Schools: The case of the National Museum of Science and Technology „Leonardo da Vinci’ of Milan. In: Xanthoudaki, M. (szerk.), *A Place to Discover*. Milano: Fondazione Museo Nazionale della Scienza e della Tecnologia Leonardo da Vinci, 43–50.

- Packer, J. & Ballantyne, R. (2005). Solitary vs. Shared: Exploring the Social Dimension of Museum Learning. In: *Curator: The Museum Journal*, 48(2): 177–192.
- Packer, J. (2004). *Motivational factors and the experience of learning in educational leisure settings. Doctoral dissertation.* Queensland: Queensland University of Technology. Elérhető: <https://eprints.qut.edu.au/15911/1/JanPackerThesis.pdf>
Letöltés időpontja: 2023. szeptember 22.
- Pavluska, V. (2014). *Kultúramarketing. Elméleti alapok, gyakorlati megfontolások.* Budapest: Akadémiai Kiadó
- Pavluska, V., Jakopánecz, E. & Töröcsik, M. (2018). *Kultúra. A magyar lakosság kultúrával kapcsolatos beállítódása és követett magatartása generációs szemléletű vizsgálattal. EFOP-3.6.1-16-2016-00004.* Pécs: PTE KTK. Elérhető: https://ktk.pte.hu/sites/ktk.pte.hu/files/images/tudomany/rendezvenyek/fogyasztas/efop_generaciok_alaptanulmany_kultura_2018_0.pdf Letöltés időpontja: 2023. április 3.
- Ponsignon, F. & Derbaix, M. (2020). The impact of interactive technologies on the social experience: An empirical study in a cultural tourism context. In: *Tourism Management Perspectives*, 35(2), 1–12.
- Pusztai, G. & Nagy, É. (2005). Tanulmányi célú mobilitás Magyarország keleti határvidékein. In: *Educatio*, 14(2), 360–384.
- Reisz, T. (2019). A pedagógusjelöltek múzeumpedagógiai tapasztalatai. In: *Tudásmenedzsment*, 20(1), 31–41. Elérhető: https://btk.pte.hu/sites/btk.pte.hu/files/files/tudasmenedzsment_xx1szam.pdf Letöltés időpontja: 2019. augusztus 12.

- Rennie, L. J. & Johnston, D. J. (2004). The nature of learning and its implications for research on learning from museums. In: *Science Education*, 88(S1), S4–S16.
- Róbert, P. (2000). Bővülő felsőoktatás: ki jut be? In: *Educatio*, 9(1), 79–94.
- Schultz, É. & Szalók, Cs. (2021). A múzeum, mint vonzerő az egyetemista korosztály szemszögéből. In: *Marketing És Menedzsment*, 56(1), 43–53.
- Smith Bautista, S. & Balsamo, A. (2013). Understanding the Distributed Museum: Mapping the Spaces of Museology in Contemporary Culture. In: Boddington, A., Boys, J. & Speight, C. (szerk.), *Museums and Higher Education Working Together. Challenges and Opportunities*. Surrey: Ashgate, 55–70.
- Sörös, A. (2009). A kulturális fogyasztás csoportképző szerepe. In: *Kultúra és Közösség*, 13(3–4), 11–26.
- Szabó, J. & Hires-László, K. (2018). Régi és új kultúra. In: Székely, L. (szerk.), *Magyar fiatalok a Kárpát-medencében. Magyar Ifjúság Kutatás 2016*. Budapest: Kutatópont Kft. – Enigma 2001 Kiadó és Médiaszolgáltató Kft., 315–348. Elérhető: https://www.academia.edu/62943933/Magyar_fiatalok_a_K%C3%A1rp%C3%A1t_medenc%C3%A9ben_Magyar>Ifj%C3%BAs%C3%A1g_Kutat%C3%A1s_2016 Letöltés időpontja: 2019. szeptember 3.
- Takács, T. (2006). Határon túli magyarok a debreceni és a nyíregyházi felsőoktatásban. In: *Educatio*, 15(1), 182–188.
- Taylor, P. G. (1996). Reflections on students' conceptions of learning and perceptions of learning environments. In:

Higher Education Research and Development, 15(2), 223–237.

Tóth, E. & Kiss, M. (2017). A külföldi hallgatók elégedettségi felmérése a Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Karán. In: *Debreceni Szemle*, 25(4), 499–511.

Trevelyan, V. (szerk.) (1991). *Dingy Places With Different Kinds of Bits*. London: London Museums Consultative Committee.

Wallace-Crabbe, M. (1993). *Guidelines for Internships*. Art Museums Association of Australia. Fitzroy: Victoria.

Winstanley, C. (2013). ‘Museums and Galleries? No Thanks, Not For Me.’ A Critical Review of Attitudes to Museum and Gallery Visits among University Students on an Education Degree Programme. In: Boddington, A., Boys, J & Speight, C. (szerk.), *Museums and Higher Education Working Together. Challenges and Opportunities*. Surrey: Ashgate, 123–134.

Nyilvántartási szám: DEENK/447/2023.PL
Tárgy: PHD Publikációs Lista

Jelölt: Hegedűs Anita
Doktori Iskola: Humán Tudományok Doktori Iskola
MTMT azonosító: 10052776

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

Magyar nyelvű könyvrészletek (2)

- Hegedűs, A.:** Múzeumok a felsőoktatás szolgálatában: Hogyan találhat egymásra a tudományos tanulmányírás módszertana és Munkácsy Mihály?
In: Múzeumi Örökség-közösség: Múzeumandragógiai tanulmányok, esszék magyar és nemzetközi nézőpontból. Szerk.: Kriston-Vízi József, Pulszky Társaság : Magyar Múzeumi Egyesület, Budapest-Kecskemét, 354-366, 2018. (Múzeumandragógia, ISSN 2061-7615 ; 7)
ISBN: 9786158004350
- Hegedűs, A.:** Egyetemisták és/vagy múzeumok?: Az egyetemi hallgatók múzeumképe.
In: A népműveléstől a közösségi művelődésig. Szerk.: Juhász Erika, Debreceni Egyetem BTK NI : KultúrÁsz Közhasznú Egyes., Debrecen, 351-361, 2016, (Acta andragogiae et culturae, ISSN 0209-9608 ; 27.) ISBN: 9786158022644

Magyar nyelvű tudományos közlemények hazai folyóiratban (9)

- Hegedűs, A.:** A kulturális és gazdasági tőke jellegzetességei a Szegedre járó, magyar állampolgársággal is rendelkező szerbiai hallgatók körében.
Educatio. közlésre elfogadva (-), 1-10, 2023. ISSN: 1216-3384.
- Hegedűs, A.:** Kinn vagy benn?: A szegedi egyetemisták múzeumképe egy kvalitatív vizsgálat alapján.
Veritatis Imago. közlésre elfogadva (-), 1-11, 2022. EISSN: 2559-9836.
- Hegedűs, A., Wilhelm, A.:** "Évmilliók urai": A szegedi dinoszaurusz-kiállítás kommunikációs és múzeumpedagógiai módszertana, tapasztalatai.
Móra Ferenc Múzeum évkönyve. 6, 427-445, 2019. ISSN: 2064-8480.
- Hegedűs, A.:** 21. századi múzeumpedagógia az egyetemisták szemével.
Veritatis Imago. 1 (2), 25-34, 2017. EISSN: 2559-9836.
- Hegedűs, A.:** Blockbuster-kiállítás a Vezúv árnyékából: A szegedi Pompeji-tárlat kommunikációs és látogatottsági aspektusai.
Móra Ferenc Múzeum évkönyve. 4, 379-395, 2017. ISSN: 2064-8480.

8. **Hegedűs, A.:** Egyetemisták a terepen: Két időszak kiállítás látogatói elégedettség-mérésének tanulságai az egyetemi hallgatók szemszögéből.
Móra Ferenc Múzeum évkönyve. 3, 343-364, 2016. ISSN: 2064-8480.
9. **Hegedűs, A.:** Egyetemisták és kultúrafogyasztás.
Tudásmenedzsment. 17 (1), 99-108, 2016. ISSN: 1586-0698.
10. **Hegedűs, A.:** A fáraók Egyiptoma: Egy nagyszabású időszak kiállítás kommunikációjának és látogatói összetételének tanulságai.
Móra Ferenc Múzeum évkönyve. 2, 459-476, 2015. ISSN: 2064-8480.
11. **Hegedűs, A.:** Hogyan hat a 21. században a Munkácsy-imázs?: A 2012-es szegedi > Munkácsy-kiállítás kommunikációja.
Móra Ferenc Múzeum évkönyve. 1, 572-592, 2014. ISSN: 2064-8480.

Idegen nyelvű tudományos közlemények hazai folyóiratban (2)

12. **Hegedűs, A.:** Multilingualism, culture, museum learning.
Hung. educ. res. j. 13 (3), 443-456, 2023. ISSN: 2062-9605.
DOI: <http://dx.doi.org/10.1556/063.2022.00154>
13. **Hegedűs, A.:** Book Review: P. György: Museum, The Learning House.
Hung. educ. res. j. 2016 (3), 127-130, 2016. ISSN: 2062-9605.

Magyar nyelvű absztrakt kiadványok (22)

14. **Hegedűs, A.:** A határon túli magyar hallgatók kultúrafogyasztási szokásai.
In: Az oktatás határdimenziói : Absztraktfüzet : Hungarian Conference on Educational Research HuCER 2023. Szerk.: Juhász Erika; Kattein-Pornói Rita, ELTE Savaria Egyetemi Központ, Szombathely, 261, 2023. ISBN: 9786155657139
15. **Hegedűs, A.:** SZTE-s egyetemisták a múzeumokban?: Magyar, külföldi és kettős magyar állampolgárságú hallgatók múzeumképe.
In: MUKUCSOM Konferencia - Múzeumi Kutatások Csongrád-Csanád Megyében 2022. : Program- és absztraktkötet. Szerk.: Hegedűs Anita, Medgyesi Konstantin, Móra Ferenc Múzeum, Szeged, 21-21, 2022.
16. **Hegedűs, A.:** Tanulási tér és múzeumok: Szegedi egyetemisták a közgyűjteményekben.
In: Oktatás egy változó világban : Kutatás, innováció, fejlesztés : Absztraktfüzet. Szerk.: Juhász Erika; Kattein-Pornói Rita, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Budapest, 114-115, 2022. ISBN: 9786155657115
17. **Hegedűs, A.:** A múzeum mint tanulási tér. Egyetemi kurzusok múzeumi lehetőségei.
In: Múzeumok határok nélkül : Válogatott tanulmányok a 2019. szeptember 9-10-ai VIII. Országos és IV. Nemzetközi Múzeumandragógiai Konferencia előadásából.. Szerk.: Kriston-Vizi, József; Antal, József; Babolcsi, Andrea, Pulszky Társaság-Magyar Múzeumi Egyesület, Nyíregyháza, 29-30, 2021. ISBN: 9786155619236

18. **Hegedűs, A.**: Múzeumok a szegedi egyetemisták szemszögéből: haszontalan lehetőség vagy segítő kéz?
In: HuCER 2021: Tanuló társadalom. Oktatókutatás járvány idején = Learning society. Educational research during an epidemic. Szerk.: Juhász Erika, Kattein-Pornói Rita, Magyar Nevelés- és Oktatókutatók Egyesülete, Debrecen, 247, 2021. ISBN: 9786155657092
19. **Hegedűs, A.**: Szegedi hallgatók a múzeumban: Egy kvantitatív kutatás első eredményei.
In: MUKUCSOM Múzeumi Kutatások Csongrád-Csanád Megyében 2021 : Program- és absztraktkötet. Szerk.: Hegedűs Anita; Medgyesi Konstantin, Móra Ferenc Múzeum, Szeged, 21, 2021. ISBN: 9789639804685
20. **Hegedűs, A.**: A digitális múzeumdrágógia lehetőségei.
In: Tanulás és innováció a digitális korban : Absztraktkötet. Szerk.: Kozma Tamás, Juhász Erika, Magyar Nevelés- és Oktatókutatók Egyesülete, Budapest, 70, 2020. ISBN: 9786155657085
21. **Hegedűs, A.**: Újjászületett közművelődés az egyetemista hallgatók szemével.
In: aMuKuCsom : Múzeumi Kutatások Csongrád Megyében 2020 : Program- és absztraktkötet. Szerk.: Hegedűs Anita; Medgyesi Konstantin, Móra Ferenc Múzeum, Szeged, 20-20, 2020. ISBN: 9789639804654
22. **Hegedűs, A.**: A felsőoktatás és a múzeumok kapcsolódási lehetőségei: "múzeumba járás": Egy múzeumi egyetemi kurzus hatása, eredményei.
In: Prevenção, intervenção és compensação : HuCER 2019 Absztraktkötet, Magyar Nevelés- és Oktatókutatók Egyesülete, Budapest, 51-51, 2019. ISBN: 9786155657078
23. **Hegedűs, A.**: A felsőoktatási intézmények és a múzeumok kapcsolódási lehetőségei.
In: Múzeumi Kutatások Csongrád Megyében (MUKUCSOM) 2019 : Program- és absztraktkötet. Szerk.: Hegedűs Anita; Medgyesi Konstantin, Móra Ferenc Múzeum, Szeged, 26, 2019. ISBN: 9789639804630
24. **Hegedűs, A.**: Felsőoktatás a múzeumban: Külföldi hallgatók egyetemi kurzusainak módszertani lehetőségei.
In: Múzeumi Kutatások Csongrád Megyében 2018. : Program- és absztraktkötet. Szerk.: Hegedűs Anita; Medgyesi Konstantin, Móra Ferenc Múzeum, Szeged, 22, 2018. ISBN: 9789639804593
25. **Hegedűs, A.**: (Be)vonzó múzeumok: múzeumi programkínálat az egyetemista hallgatók tekintetében.
In: A felnőttek múzeumi tanulásának hatalma és öröme (2017 a felnőttoktatás éve Európában) : VI. Országos Múzeumdrágógiai konferencia, Múzeumok és Látogatók Alapítvány, Budapest, 9-9, 2017. ISBN: 9789638949424
26. **Hegedűs, A.**: Kulturális tanulás a makói kistérségben: esettanulmány.
In: XVII. Országos Neveléstudományi Konferencia : Program és absztraktkötet. Szerk.: Kerülő Judit, Jenei Teréz, Gyarmati Imre, MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság, Nyíregyházi Egyetem, Nyíregyháza, 167, 2017. ISBN: 9789635088638

27. **Hegedűs, A.**: Látogatói elvárások a múzeumban: Egy látogatói felmérés eredményei.
In: Múzeumi Kutatások Csongrád Megyében 2017. Program- és absztraktkötet. Szerk.: Hegedűs Anita; Medgyesi Konstantin, Móra Ferenc Múzeum, Szeged, 24, 2017. ISBN: 9789639804586
28. **Hegedűs, A.**: Múzeumpedagógiai hatások az egyetemisták szemszögéből.
In: Innováció, kutatás, pedagógusok. HuCER 2017 : Absztrakt kötet, Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete (HERA), Budapest, 81, 2017. ISBN: 9786155657023
29. **Hegedűs, A.**: "Kívülről érdes, nehéz bejutni": Az egyetemista hallgatók múzeumképe fókuszcsoporthoz interjúk alapján.
In: MUKUCSOM 2016 - Múzeumi Kutatások Csongrád Megyében : Absztraktyűjtemény. Szerk.: Hegedűs Anita; Medgyesi Konstantin, Móra Ferenc Múzeum, Szeged, 10, 2016.
30. **Hegedűs, A.**: Egyetemisták a múzeumban?: Egyetemista múzeumkép a Szegedi Tudományegyetem tekintetében.
In: A tanulás új útjai HuCER 2016 : Absztrakt kötet, Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete, Kaposvár, 55, 2016.
31. **Hegedűs, A.**: Egyetemisták és/vagy múzeumok?: Az egyetemi hallgatók múzeumképe.
In: A népműveléstől a közösségi művelődésig : A művelődés és a felnőttkori tanulás szervezésével foglalkozó képzések 60 éve : Tudományos Konferencia és Szakmai Találkozó Durkó Máttyás emlékére : Absztrakt kötet, Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet, Debrecen, 29, 2016. ISBN: 9786158022620
32. **Hegedűs, A.**: Múzeumok vs. egyetemisták: A felsőoktatásban tanulók múzeumlátogatási szokásainak, múzeumképeinek aspektusai.
In: V. Országos Múzeumandragógiai Konferencia : "Új kihívások a felnőttkori múzeumhasználatban", Eszterházy Károly Főiskola Kulturális Örökség és Művelődéstörténeti Tanszék és Pulszky Társaság ; Magyar Múzeumi Egyesület, Múzeumok és Látogatók Alapítvány, Eger, 4-4, 2016.
33. **Hegedűs, A.**: Múzeumpedagógia és múzeumok az egyetemisták szemszögéből.
In: XVI. Országos Neveléstudományi Konferencia : A tanulás és nevelés interdiszciplináris megközelítése. Szerk.: Zsolnai Anikó; Kasik László, MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság, Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet, Szeged, 328, 2016.
34. **Hegedűs, A.**: Az egyetemisták kultúrafogyasztási szokásai a debreceni és a szegedi egyetem tekintetében.
In: Pedagógusok, tanulók, iskolák : az értékformálás, az értékközvetítés és az értéktérítés világa : tartalmi összefoglalók. Szerk.: Tóth Péter, Holik Ildikó, Tordai Zita, Óbuda Egyetem, Budapest, 251, 2015. ISBN: 9786155460531

35. **Hegedűs, A.**: Egyetemisták és kultúrafogyasztás: Intézményi szintű kultúrákínálat a vidéki egyetemek tekintetében.
In: A múzeum mint a felnőttkori tanulás színtere : Trendek, tendenciák, aktuális kérdések és jó gyakorlatok : IV. Országos Múzeumandragógiai Konferencia, PTE-FEEK, Pulszky Társaság Múzeumandragógiai Tagozat, Pécs, 23, 2015.

Idegen nyelvű absztrakt kiadványok (2)

36. **Hegedűs, A.**: Cultural consumption of foreign and Hungarian university students, their attitudes towards museums, the use of museums as learning spaces.
In: International online research-workshop "Education and Diversity". Ed.: Fehérvári Anikó, Óhidy Andrea, Pedagogical Committee of the Hungarian Academy of Sciences/Subcommittee on Sociology of Education, Jean Monnet Chair Freiburg for European Education of the University of Education Freiburg, online, 3-4, 2023.
37. **Hegedűs, A.**: Foreign students in the museums?: Museums as "cultural assistance" from the perspective of foreign students = Külföldi diákok a múzeumokban? : A múzeumok mint "kulturális mankók" a külföldi hallgatók szemszögéből.
In: Múzeumi tükröződés: társadalom és környezet : X. Országos és VI. Nemzetközi Múzeumandragógiai Konferencia. Szerk.: Tóth Arnold, Pulszky Társaság ; Budapest : Magyar Múzeumi Egyesület és Herman Ottó Múzeum, Miskolc, 16-17, 2023.

További közlemények

Magyar nyelvű könyvek (9)

38. Szerk. **Hegedűs, A.**, Medgyesi, K.: MUKUCSOM Konferencia - Múzeumi Kutatások Csongrád-Csanád Megyében 2022.: Program- és absztraktkötet. Móra Ferenc Múzeum, Szeged, 51 p., 2022. ISBN: 9789639804715
39. Szerk. **Hegedűs, A.**, Medgyesi, K.: A szegediség változásai. Móra Ferenc Múzeum, Szeged, 204 p., 2021. ISBN: 9789639804647
40. Szerk. **Hegedűs, A.**, Medgyesi, K.: MUKUCSOM Múzeumi Kutatások Csongrád-Csanád Megyében 2021. Program- és absztraktkötet. Móra Ferenc Múzeum, Szeged, 47 p., 2021. ISBN: 9789639804685
41. Szerk. **Hegedűs, A.**, Medgyesi, K., Sölyom, P.: Pillanatképek az egykori Csongrád megye mindennapjaiból: Válogatás Enyedi Zoltán fotóhagyatékából. Csongrád-Csanád Megyei Önkormányzat, Szeged, 151 p., 2021. ISBN: 9789637193620
42. Szerk. **Hegedűs, A.**, Medgyesi, K.: MUKUCSOM: Múzeumi Kutatások Csongrád Megyében 2020: Program- és absztraktkötet. Móra Ferenc Múzeum, Szeged, 42 p., 2020. ISBN: 9789639804654

43. Szerk. **Hegedűs, A.**, Medgyesi, K.: Múzeumi Kutatások Csongrád Megyében (MUKUCSOM)
2019: Program- és absztraktgyűjtemény. Móra Ferenc Múzeum, Szeged, 57 p., 2019. ISBN:
9789639804630
44. Szerk. **Hegedűs, A.**, Medgyesi, K.: Múzeumi Kutatások Csongrád Megyében 2018: Program- és
absztraktötet. Móra Ferenc Múzeum, Szeged, 59 p., 2018. ISBN: 9789639804593
45. Szerk. **Hegedűs, A.**, Medgyesi, K.: Múzeumi Kutatások Csongrád Megyében 2017. Program- és
absztraktötet. Móra Ferenc Múzeum, Szeged, 58 p., 2017. ISBN: 9789639804586
46. Szerk. **Hegedűs, A.**, Medgyesi, K.: MUKUCSOM 2016 - Múzeumi Kutatások Csongrád
Megyében: Absztraktgyűjtemény. Móra Ferenc Múzeum, Szeged, 10 p., 2016.

Idegen nyelvű, hazai könyvrészletek (2)

47. **Hegedűs, A.**: Cultural and Community Learning in Földeák.
In: Learning Communities and Social Innovations. Szerk.: Kozma Tamás , Márkus Edina,
Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 83-93, 2019, (Régió és Oktatás = Region and
Education, ISSN 2060-2596 ; 12) ISBN: 9789633187852
48. **Hegedűs, A.**: The role of cultural and community learning in the development of the Makó
township: Cultural and community learning in Földeák.
In: Learning in Adulthood. Szerk.: Márkus Edina, Máté-Szabó Barbara, Takács-Miklósi Márta,
Nullpont Kulturális Egyesület, Debrecen, 15-26, 2019. ISBN: 9786150052304

Magyar nyelvű tudományos közlemények hazai folyóiratban (4)

49. **Hegedűs, A.**, Bene, V., Kiss, A., Kotroczó, K.: Gyógyítás kommunikálva: Szegedi orvosi
magánpraxisok Public Relations tevékenysége.
Veritatis Imago. 4 (1), 59-74, 2020. EISSN: 2559-9836.
50. **Hegedűs, A.**: A Makói járás helyzete a kulturális és a közösségi tanulás tekintetében ? Földeák.
Kult. Köz. 10 (1), 51-66, 2019. ISSN: 0133-2597.
DOI: <http://dx.doi.org/10.35402/kek.2019.1.6>
51. Bene, V., **Hegedűs, A.**, Kiss, A., Pusztai, B.: Bűn és bűnhődés: Az egészség társadalmi
konstrukciója szegedi fiatalok körében.
Móra Ferenc Múzeum évkönyve. 6, 387-399, 2019. ISSN: 2064-8480.
52. **Hegedűs, A.**, Polónyi, I.: Az egyetemvezetés hazai útvesztői.
Köz-Gazdaság. 10 (2), 67-86, 2015. ISSN: 1788-0696.

Magyar nyelvű tudományos közlemények külföldi folyóiratban (2)

53. Bene, V., **Hegedűs, A.**, Pusztai, B.: Laikus szakértők, fórumok, influencerek, Az egészséggel és
egészségüggyel kapcsolatos információk mediális forrásai.
ME.dok. 15 (2), 67-87, 2020. ISSN: 1842-2438.
54. **Hegedűs, A.**: Az egészség társadalmi és mediális konstrukciója időskorúak esetében.
ME.dok. 14 (3), 59-73, 2019. ISSN: 1842-2438.

**DEBRECENI
EGYETEM**

**DEBRECENI EGYETEM
EGYETEMI ÉS NEMZETI KÖNYVTÁR**

H-4002 Debrecen, Egyetem tér 1, Pf.: 400

Tel.: 52/410-443, e-mail: publikaciok@lib.unideb.hu

Magyar nyelvű absztrakt kiadványok (1)

55. Márkus, E., Máté-Szabó, B. É., **Hegedűs, A.**: A kulturális és a közösségi tanulás szerepe egy-egy térség fejlesztésében.

In: Innováció, kutatás, pedagógusok. HuCER 2017 : Absztrakt kötet, Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete, Budapest, 140, 2017. ISBN: 9786155657023

A DEENK a Jelölt által az iDEa Tudóstérbe feltöltött adatok bibliográfiai és tudománymetriai ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján elvégezte.

Debrecen, 2023.10.02.

